«ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ»
ԳԻՐՔ 1

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

Այս գրքի նպատակն է գործնական օգնություն ցուցաբերել հաշվապահական հաշվառման նոր համակարգով աշխատող կազմակերպությունների հաշվապահներին: Այն կարող են օգտագործել նաև տնտեսագիտական ուսումնական հաստատությունների դասախոսները և ուսանողները:

Գրքում ներկայացված են հիմնական միջոցների հաշվապահական հաշվառման մոտեցումները, ներառյալ ֆինանսական, կառավարչական և հարկային հաշվառումները:

Պարզաբանված են «Հաշվապահական հաշվառման մասին» ՀՀ օրենքի, ՀՀՀՀՍ 16 «Հիմնական միջոցներ» ստանդարտի, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության հաշվապահական հաշվառման այլ ստանդարտների այն դրույթները, որոնք առնչվում են հիմնական միջոցների հաշվառմանը, բերված են դրանց կիրառման վերաբերյալ օրինակներ, ներկայացված են ցուցադրված գործառնությունների փաստաթղթավորումը և տրված են հաշվապահական ձևակերպումները:

Քննարկված են ինչպես «Շահութահարկի մասին» ՀՀ օրենքի այն դրույթները, որոնք առնչվում են հիմնական միջոցներին, այնպես էլ հիմնական միջոցների հաշվեկշռային արժեքի ապագա փոխհատուցման (մարման) հարկային հետևանքները (ֆինանսական և հարկային հաշվառումների տարբերությունները):

Ներկայացված են հիմնական միջոցների վերաբերյալ ֆինանսական հաշվետվություններում կատարվող բացահայտումներն ու գույքագրումը:

Բերված են հիմնական միջոցների գծով կատարվող տիպային գործառնությունների հին և նոր հաշվային պլաններով հաշվապահական ձևակերպումները, ինչպես նաև հին հաշվային պլանից նորին անցման մեթոդիկան:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԲԱԺԻՆ 1.
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐ

Գլուխ 1. Հիմնական միջոցների սահմանում

1.1. Հիմնական միջոցների սահմանման չափանիշներ 9

1.2. Բացառություններ 11

Գլուխ 2. Հիմնական միջոցների ճանաչում

2.1. Հիմնական միջոցների ճանաչման չափանիշներ.................................. 14

2.2. Հիմնական միջոցների բաղկացուցիչներ 15

Գլուխ 3. Հիմնական միջոցների դասեր

3.1. Ընդհանուր նկարագիր 18

3.2. Հողամասեր 18

3.3. Շենքեր 19

3.4. Կառուցվածքներ 19

3.5. Փոխանցող հարմարանքներ 21

3.6. Մեքենաներ և սարքավորումներ.. 21

3.7. Տրանսպորտային միջոցներ 27

3.8. Արտադրական գույք, տնտեսական գույք, գործիքներ 27

3.9. Բանող և մթերատու անասուններ 28
3.10. Բազմամյա տնկարկներ.. 28
3.11. Այլ հիմնական միջոցներ... 28
Գլուխ 4. Հիմնական միջոցների հաշվառում
4.1. Հիմնական միջոցների հաշվառում . 29
4.2. Անավարտ հիմնական միջոցների հաշվառում 31

ԲԱԺԻՆ 2.
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՍԿԶԲՆԱԿԱՆ ՉԱՓՈՒՄ

Գլուխ 1. Հիմնական միջոցների սկզբնական չափում և սկզբնական արժեքի բաղկացուցիչներ
1.1. Չափման հիմունքներ.. 34
1.2. Հիմնական միջոցների ձեռքբերում 35
1.3. Հիմնական միջոցների կառուցում (ստեղծում) 64
1.4. Տեղակայման ենթակա սարքավորումների ձեռքբերում 68
1.5. Հիմնադիրներից (մասնակիցներից) հիմնական միջոցների ներդրում կանոնադրական կապիտալում 73
1.6. Հիմնական միջոցների այլ ձեռքբերումներ 73
Գլուխ 2. Բացառություններ
2.1. Ձեռնարկատիրական գործունեության ձեռքբերում.............................. 74
2.2. Ֆինանսական վարձակալություն 75
2.3. Ակտիվներին վերաբերող շնորհներ 76
2.4. Ներդրումային գույք 78
Գլուխ 3. Ակտիվների փոխանակություն
3.1. Հիմնական միջոցների միավորի փոխանակում ոչ նմանատիպ միավորով.. 83
3.2. Հիմնական միջոցների միավորի փոխանակում նմանատիպ միավորով 84
Գլուխ 4. Հետագա ծախսումներ
4.1. Հետագա ծախսումների սահմանում և փաստաթղթավորում................ 85
4.2. Հետագա ծախսումների հաշվառում... 89

ԲԱԺԻՆ 3.
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՄԱՇՎԱԾՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՕԳՏԱԿԱՐ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Գլուխ 1. Հիմնական միջոցների մաշվածություն և օգտակար ծառայություն
1.1. Հիմնական միջոցների մաշվածություն 98
1.2. Հիմնական միջոցների օգտակար ծառայություն 100
1.3. Հիմնական միջոցների մաշվածության հաշվարկման մեթոդներ.......... 103
1.4. Հիմնական միջոցների մաշվածության արտացոլում............................ 108
Գլուխ 2. Հիմնական միջոցների մաշվածության հաշվարկման մեթոդի և օգտակար ծառայության վերանայում
2.1. Հիմնական միջոցների մաշվածության հաշվարկման մեթոդի վերանայում... 111
2.2. Հիմնական միջոցների օգտակար ծառայության վերանայում 111

ԲԱԺԻՆ 4.
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՀԵՏԱԳԱ ՉԱՓՈՒՄ

Գլուխ 1. Հիմնական միջոցների սկզբնական ճանաչմանը հաջորդող չափումներ
1.1. Հիմնական մոտեցում 114
1.2. Թույլատրելի այլընտրանքային մոտեցում 114
Գլուխ 2. Հիմնական միջոցների վերագնահատում
2.1. Հիմնական միջոցների իրական արժեք 115
2.2. Հիմնական միջոցների վերագնահատում.. 118
2.3. Հիմնական միջոցների վերագնահատման հաշվառում 120
2.4. Գերսղաճային տնտեսությունում հիմնական միջոցների հաշվառման առանձնակատկություններ.. 135

ԲԱԺԻՆ 5.
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԱՐԺԵԶՐԿՈՒՄ, ՕՏԱՐՈՒՄ ԵՎ ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՂԱՓՈԽՈՒՄ

Գլուխ 1. Հիմնական միջոցների արժեզրկում
1.1. Արժեզրկումից կորստի սահմանում 139
1.2. Հիմնական միջոցների արժեզրկումից կորստի հաշվառում 140
1.3. Հիմնական միջոցների արժեզրկումից կորստի հակադարձում 142
1.4. Ամփոփում 145
Գլուխ 2. Հիմնական միջոցների օտարում և ներքին տեղափոխում
2.1. Ընդհանուր դրույթներ 147
2.2. Հիմնական միջոցների լուծարում... 148
2.3. Հիմնական միջոցների վաճառք 151
2.4. Հիմնական միջոցների անհատույց հանձնում....................................... 154
2.5. Հիմնական միջոցների փարձակալության հանձնում 155
2.6. Հիմնական միջոցների ներքին տեղափոխում 155

ԲԱԺԻՆ 6.
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՀԱՐԿԱՅԻՆ ՀԵՏԵՎԱՆՔՆԵՐԻ ՀԱՇՎԱՌՈՒՄ

Գլուխ 1. Հիմնական միջոցների ֆինանսական և հարկային հաշվառումների տարբերություններ
1.1. Ընդհանուր նկարագիր 160
1.2. Հետաձգված հարկային ակտիվներ և պարտավորություններ 164
1.3. Հիմնական միջոցների հարկային հետևանքների հաշվառում 165
Գլուխ 2. Առանձնահատկություններ
2.1. Հողերի բարելավմանն ուղղված կապիտալ ներդրումներ...................... 179
2.2. Վարձակալություն 182
Գլուխ 3. Ամփոփում.. 183

ԲԱԺԻՆ 7.
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ԱՅԼ ՀԱՐՑԵՐ

Գլուխ 1. Էական սխալներ.. 186
Գլուխ 2. Փոփոխություններ հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության մեջ 188
Գլուխ 3. Հաշվապահական հաշվեկշռի ամսաթվից հետո տեղի ունեցող դեպքեր.. 189

ԲԱԺԻՆ 8.
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԳՈՒՅՔԱԳՐՈՒՄ, ՓԱՍՏԱԹՂԹԱՎՈՐՈՒՄ ԵՎ ԲԱՑԱՀԱՅՏՈՒՄ

Գլուխ 1. Հիմնական միջոցների գույքագրում

1.1. Ընդհանուր դրույթներ 191
1.2. Գույքագրման անցկացման ընդհանուր կանոններ 192
1.3. Հիմնական միջոցների գույքագրման կանոններ 199
1.4. Գույքագրման համեմատական տեղեկագրերի կազմում 203
1.5. Գույքագրման տարբերությունների և գույքագրման արդյունքների ձևակերպում 203

Գլուխ 2. Հիմնական միջոցների փաստաթղթավորում

2.1. Սկզբնական հաշվառման փաստաթղթեր և գրանցամատյաններ 207
2.2. Օրագիր-օրդերներ 208

Գլուխ 3. Հիմնական միջոցների բացահայտում 215

ԲԱԺԻՆ 9.
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԳԾՈՎ ՀԱՇՎԱՊԱՀԱԿԱՆ ՁԵՎԱԿԵՐՊՈՒՄՆԵՐԸ ՀԻՆ ԵՎ ՆՈՐ ՀԱՇՎԱՅԻՆ ՊԼԱՆՆԵՐՈՎ

Գլուխ 1. Հին հաշվային պլանից նոր հաշվային պլանին անցում (փոխարկում) 220

Գլուխ 2. Տիպային գործառնությունների հաշվապահական ձևակերպումներ 223